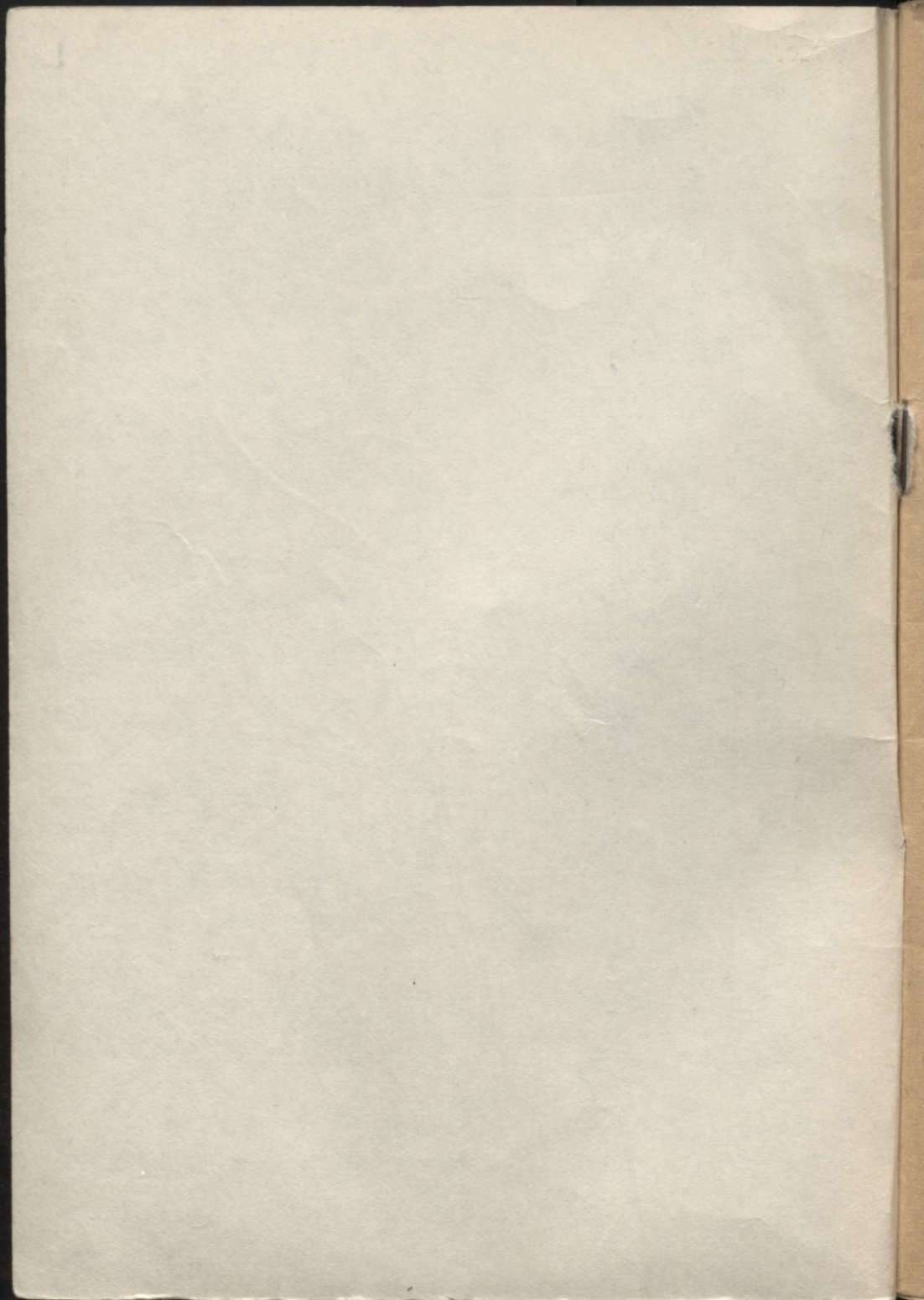

PALĪGS BIBLIOTĒKĀRAM

BIBLIOTĒKMAČĪBA

I-IX KLAŠU
SKOLENĪEM

93-3
L 66

L
0

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA
Zinātniskās metodikas un bibliogrāfijas nodaļa

Bibliotēkmācība I - IX klašu skolēniem
Ieteikumi bibliotekārajām stundām

Latvijas Nacionālā bibliotēka
Rīga 1962

24

Bl 122

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTEKA

~~93-~~ 2.899
030608 8879

Sastādītāja Ilga Rasīma

B 0 - 6 - 10 - 92

B 816 (11) - 92

C Latvijas Nacionālā bibliotēka, 1992

Ievads

Bērnu un pusaudžu lasīšanas kultūra (garīga nepieciešamība lasīt; lasītā apzināta intelektuālā un emocionālā uztvere, izpratne, vērtējums, sasaiste ar dzīvi, literārā gaume; bibliotekārās un bibliogrāfiskās zināšanas; lasīšanas metodika un higiēna u.c.) ir mācīšanas un audzināšanas rezultāts, vienlaikus arī līdzeklis, kas lielā mērā sekmē skolas darbu un pašmācību. Bibliotekāri un skolotāji palīdz skolēniem apgūt zināšanas un iemaņas darbam ar grāmatu, attīsta viņu interesētību un prasmi sameklēt, apgūt, izvērtēt un izmantot informāciju, māca radoši lasīt daļlīteratūru. Tas ir ilgstošs un sarežģīts lasīšanas kultūras kopšanas ceļš, pakāpeniska lasītāja tuvināšana literatūras izziņošanai, ētiskām un estētiskām vērtībām. Lasīšanas kultūras iemaņas bērni bibliotēkās un skolās apgūst gan individuāli, gan īpašās bibliotēkmācības stundās.

Piedāvātie ieteikumi bibliotekārajiem stundām palīdz bibliotekāriem šajā darbā.

"Bibliotēkmācība I - IX klašu skolēniem" ir Latvijas Nacionālās bibliotēkas izdevuma "Bibliotekārās un bibliogrāfiskās zināšanas - skolēniem" (R., 1983.) pārstrādāts variants. Programma veidota, ievērojot mūsu un citu valstu bibliotēkzinātnes atziņas, kā arī Latvijas labāko bērnu

bibliotēku (Aizkraukles, Bauskas, Gulbenes u.c.) pieredzi. Izmantotas arī skolu mācību programmas un ievērota bibliotekāro stundu tematu sasaiste ar atsevišķu mācību priekšmetu vielu.

Izdevumā apkopoti bibliotekāro un bibliogrāfisko zināšanu pamatjautājumi, kas ieteicami bibliotēkmācības stundām, kā arī individuālam darbam. Materiāli par katru tematu, kas apgūstams pakāpeniski vairākās klasēs, apkopoti, ievērojot principu - no vienkāršākā uz sarežģītāko. Ja kādu tematu neizdodas apgūt norādītajā klasē, jācenšas to izdarīt nākamajā, jo kāda posma iztrūkums traucē tālākās vielas izpratni. Pēc bibliotekāra ieskatiem atsevišķu tematu iepazīšanu var uzsākt agrāk vai vēlāk, tomēr ievērojot zināšanu loģisku secību, bērnu iespējas un attiecīgā vecuma psiholoģiskās īpašības. Gandrīz visās stundās līdztekus teorijai par attiecīgo tematu organizē praktiskas nodarbības, kas nostiprina zināšanas. Jaunākā skolas vecuma bērniem tās var būt pārrunas, priekšā lasīšana, viktorīnas, zīmējumu konkursi par izlasīto grāmatu motīviem. Vecāko klašu skolēniem piemēroti ir diskusiju un sacensību rakstura pasākumi (grāmatu apspriešana, bibliogrāfiskie konkursi, lasītāju formulāru aizstāvēšana), kā arī lasītāju dienasgrāmatu iepazīšana, ziņojumu, referātu un bibliogrāfisko sarakstu sastādīšana.

Skolotājiem pašiem, bibliotekārās zināšanas skolēni nostiprina arī dažādu mācību priekšmetu stundās. Panākumus garantē bibliotekāra individuālā pieeja katram bērnam, pašiem viņam likt lietā bibliotekārajās stundās apgūtās iemaņas, skaidrojot grūtāk izprotamas lietas. Nenoliedzami, savas priekšrocības ir arī dažādiem literāriem sarīkojumiem. Piedaloties grāmatu apspriešanā, uzklaudot citus, skolēni mācās izteikt savas domas par lasīto, apgūst runas kultūru.

Piedāvātais materiāls nav nedz konspekts, nedz gatavs scenārijs, kas aizstāj paša bibliotekāra iniciatīvu, patstāvīgu radošo darbu, bet tikai ieteikumi, sava veida izvērsts darba plāns, ko katrs var bagātināt ar izdomu, sastādot tekstus, plānojot praktiskās nodarbības, bibliografējot Literatūru utt. Stundu tematiem nepievienojam izvērstus bibliogrāfiskus sarakstus, bet uzrādām tikai pašus nepieciešamākos materiālus, jo informācija ātri noveco, bibliotēkas arvien saņem jaunāku literatūru, kā arī iepazīst citu valstu bibliotēkmācības pieredzi. Daudz vērtīga skolu bibliotekāri uzzināja pasaules latviešu izglītības darbinieku konferencē "Minstere - '91 - Rīga". Piemēram, Minesotas skolās mācību priekšmetu (literatūras, svešvalodas, dabaszinību u.c.) skolotāji reizi nedēļā ar savām klasēm ierodas uz nodarbībām bibliotēkā, liekot skolēniem izpildīt konkrētus literārus vai bibliogrāfiskus

uzdevumus. To izpildi vērtē ar atzīmi. Daļu no šīm stundām skolotāji pilnīgi atstāj bibliotekāra ziņā, kurš māca bērniem bibliotekārās un bibliogrāfiskās zināšanas. Latvijas skolu bibliotēkās, kas izmanto šo pieredzi, pagaidām gan atsevišķu klašu apmeklējumi ir reti - aptuveni reizi mēnesī, taču arī tas ir pietiekami, lai skolēni spētu apgūt bibliotēkmācības pamatus.

Kādas zināšanas skolēniem jāiegūst?

Jaunākā skolas vecuma bērniem (I - IV klase) jāmāca izprast un emocionāli uztvert lasīto, jāizskaidro grāmatas pamatelementi, jāmāca patstāvīgi izvēlēties grāmatas bibliotēkā, izmantojot mazajiem domāto brīvprātīgo fondu, katalogu un bibliogrāfiskos līdzekļus.

Šajā vecumā bērnus iepazīstina ar dažādiem iespieddarbu veidiem (grāmatām, laikrakstiem, žurnāliem), literatūras tipiēm un žanriem, izskaidrojot atšķirības starp daļlīteratūru un populārzinātniskiem izdevumiem.

V - VII klašu skolēni apgūst literatūras fonda sastāvu un kārtojumu pa zinātņu nozarēm, katalogus, kartotēkas, bibliogrāfiskos izdevumus, uzzina literatūru, iepazīst grāmatas bibliogrāfisko aprakstu, laikrakstu, žurnālu un grāmatu struktūru, populārzinātniskās un daļlīteratūras lasīšanas specifiku, izziņas literatūras racionālas lasīšanas metodes,

skolēna mājas bibliotēkas iekārtošanas principi u.c.

VIII - IX klašu skolēni apgūst bibliogrāfiskās pamatzināšanas, dziļāk iepazīst dažādu nozaru literatūru un latviešu grāmatniecības vēsturi.

Lai bibliotēkmācība būtu sekmīga, bibliotēkas grāmatu fondam un bibliogrāfiskajam uzziņu aparātam arvien jābūt labā profesionālā kārtībā, bet pašam bibliotekāram - pietiekoši kompetentam bibliotēku inātnēs, bērnu literatūrā, pedagogijā, psihologijā un informātikā. Tikai ar kvalificētu un aktīvu darbu bibliotekāri spēs celt savas profesijas prestižu, ieinteresēt bērnu vecākus, ģimeni, skolu un masu medijus daudz nopietnāk pievērsties bērnu lasīšanas problēmām.

Bibliotekāru un bibliogrāfisko stundu temati

I klase

1. Iepazīšanās ar bibliotēku (skolas, bērnu).
2. Iepazīšanās ar grāmatu.

II klase

1. Padziļināta iepazīšanās ar bibliotēku (skolas, bērnu).
2. Grāmatas struktūra.
3. Kā bibliotēkā izvēlēties grāmatas.

III klase

1. Bērnu un jaunatnes literatūra (dailliteratūra).
2. Grāmatas struktūra.
3. Laikraksti un žurnāli.
4. Kā bibliotēkā izvēlēties grāmatas.

IV klase

1. Populārzinātniskā literatūra.
2. Uzziņu literatūra.
3. Lasīšanas kultūra.

V klase

1. Grāmatas struktūra.
2. Kā bibliotēkā izvēlēties grāmatas.
3. Skolēna mājas bibliotēka.

VI klase

1. Laikraksti un žurnāli.
2. Populārzinātniskā literatūra.
3. Bērnu un jaunatnes literatūra (dailliteratūra).
4. Bibliotēku vēsture.

VI. klase

1. Grāmatas struktūra.

2. Kā bibliotēkā izvēlēties grāmatas.
3. Laikraksti un žurnāli.
4. Uzziņu literatūra.

VIII klase

1. Bēniņu un jaunatnes literatūra (daiļliteratūra).
2. Lasīšanas kultūra.
3. Bibliogrāfija. Lasītāju bibliogrāfiskā apkalpošana bibliotēkās.

IX klase

1. Populārzinātniskā literatūra.
2. Uzziņu literatūra.
3. Lasīšanas kultūra.
4. Bibliogrāfija. Lasītāju bibliogrāfiskā apkalpošana bibliotēkās.

Iepazīšanās ar bibliotēku (skolas, bērnu)

I klase

Jēdziena "bibliotēka" skaidrojums. Bibliotēkas grāmatu u.c. materiālu fonds. Bibliotēkas nodaļas (abonements, lasītava). Bibliotekārs un lasītājs. Kā izvēlēties grāmatas

(grāmatu kastes, plaukti, izstādes) bibliotēkā. Grāmatu ieliktņi. Kā pierakstīties par lasītāju bibliotēkā. Bibliotēkas izmantošanas noteikumi.

Pirmklasniekiem ekskursijā uz bibliotēku vēlams doties pirmā mācību pusgada beigās, kad bērni jau iejutušies skolā dzīvē un apguvuši lasītprasmi. Bibliotēkas apmeklējums mazos iepriecina visvairāk, ja tas izvērstas rotaļas veidā, piemēram, kā ceļojums uz grāmatu pilsētu, kur uz katras "pilsas" īnus sagaida pārstrādāti - leļļu teātra iestudējumi, literatūras izstādes, literāras spēles u.c. Bērniem arī sniedz pirmo ieskatu par iespieddarbu veidiem un grāmatu tematisko daudzveidību, par abonementa un lasītavas funkcionālām atšķirībām, pastāsta par bibliotēkas izmantošanas noteikumiem. Pasākums būs irlevies, ja tas izraisīs bērnos vēlāšanos kļūt par bibliotēkas lasītājiem.

II klase

Ja skolēnos padziļinātu interesi par grāmatu un bibliotēku, ekskursijā uz turieni vedīsim arī otrās klases audzēkņus un atkārtosim pirmē klasē gūtās zināšanas. Papildināsim tās ar īsu stāstījumu, kā radās pirmās bibliotēkas senatnē, kādas tās bija viduslaikos, kādas ir mūsdienās. Iekārtojam

interesantas literatūras izstādes (tematiskas, jaunumu), iepazīstināsim bērnus ar tām. Vēlreiz pārrunāsim par bibliotēkas nodaļām - abonementu, lasītavu, par grāmatu kārtojumu plauktos (no kreisās uz labo, ar muguriņām uz āru, autoru uzvārdu alfabētiskā secībā). Lasītavā rīkosim literārus pasākumus (priekšā lasīšanu, mākļu minēšanu, pasaku stāstīšanu u.c.).

Iepazīšanās ar grāmatu

I klase

Grāmatas formāts un struktūra: vāks (iesējums), muguriņa, lappuses, ilustrācijas, grāmatas autors, nosaukums, grāmatas estētiskās, ētiskās un izziņošās vērtības.

Kā lasīt grāmatu. Kā saudzēt grāmatu:

Atbilstoši bērnu individuāli psiholoģiskajām īpašībām, uztveres un izpratnes iespējām pastāstīsim, kā grāmata palīdz cilvēkiem izziņāt pasauli un pašiem sevi, dāvā skaistākos estētiskā haudējuma mirklus, uzmundrina sēpju un vientuļības brīžos, dod gudrus padomus un arī izklaidē. Sniegsim pirmo priekšstatu par grāmatu saturisko daudzveidību un katra cilvēka iespējām atrast savu grāmatu, intīmāko un tuvāko draugu. Apjautāsimies, kuras ir katra bērna mīļākās

grāmatīņas, cik bieži tās lasītas, kā tiek saudzētas. Pēc tam pievērsīsimies galveniem elementiem - autoram, nosaukumam, ilustrētajam. Daudz ko varam darīt caur spēli, caur rotaļu - kā grāmatā skumst, sūdz savu bēdu, priecājas, pateica par iesaiņošanu, Centīsimies bērnos izraisīt emocionālu izpratni, tieksmi saudzēt un mīlēt grāmatu tāpat kā dzīvo dabu - cilvēkus, dzīvniekus, kokus un puķes. Šim nolūkam ir ieteicama rotaļa. Speciālista pamācīti, bērni "izārstē" grāmatas - ieļīmē izkritušās lapas, saļīmē bojātos vākur, ievāko. Viņi var izgatavot arī grāmatu ieliktnus un grāmatzāmes.

Grāmatas struktūra

(Titullapas ziņas, ilustrācijas, grāmatas uzziņu atzīvē, mākslinieciskais noformējums, poligrāfiskā apdare)

II klase

Grāmatas elementi - vāks (iesējums), muguriņa, lappuses. Grāmatu formāti. Grāmatas autors un nosaukums. Ilustrācijas.

Grāmata - rakstnieka domu, jūtu, dzīves skatījuma attēlojums. Ilustrācijas nozīme teksta atklāsmē. Populārākie bērnu grāmatu ilustrētāji (A.Kronenbergs, M.Stāraste, I.Ceipe, P.Šenhofs, M.Adumāns, I.Dambe, E.Folks u.c.)

Nodarbībai izvēlēsimies saturu un mākslinieciskā noformējuma ziņā augstvērtīgas bērnu grāmatīņas. Uz katra sola izliksim pa vienai, lai skolēni varētu netraucēti aplūkot formātu, vāku, muguriņu, lapas, lappuses.

Noskaidrosim, kā bērni ielāgo grāmatas nosaukumus un autorus, kurus vairāk atceras. Pastāstīsim, kāpēc, sākot lasīt grāmatīņu, vispirms iepazīstamies ar tās autoru un nosaukumu. Pārrunāsim par rakstnieka darbu, par katra rakstnieka daiļrades savdabību, talantu un to, kāpēc mums nepietiek ar vienu rakstnieku. Pēc tam pievērsīsimies ilustrācijām un ilustrētāja darbam.

III klase

Grāmatas ilustrācijas nozīmē teksta atklāsmē. Mākslinieka - ilustrētāja daiļrade, stils (A.Kronenbergs, M.Stāraste, I.Ceipe, Dz.Pinkule-Zemzare, A.Kreituse u.c.).

Rakstnieki-ilustrētāji (J.Jaunsudraņiņš, A.Kronenbergs, M.Stāraste, Dz.Pinkule-Zemzare, A. de Sent-Ekziperī, O.Preislers, V.Disnejs, V.Sutejevs u.c.).

Pirms stundas jāiekļūto dažādu mākslinieku ilustrēto bērnu grāmatu izstāde.

Izkaidrosim bērniem, ka vizuālais noformējums mēdz būt dažāds - zīmējumi, grafika, fotogrāfija un, ka kopumā

tas atdzīvina tekstu, palīdz iztēloties aprakstītos notikumus, parādības, lietas un personāžu, pauž grāmatas noskaņu. Katram māksliniekam ir savas līnijas un krāsas, savi mākslas tēli.

Runājot par vienas grāmatas vairāku izdevumu dažādiem māksliniekiem, salīdzināsim pasakas "Pieci kaķi" A.Kronenberga, I.Zvagūža un I.Ceipes ilustrācijas.

Bibliotekāriem ir lielas iespējas paplašināt bērnu zināšanas un iespaidus šajā jomā, eksponējot dažādu laikmetu un mākslas virzienu meistarību darbus - grāmatu ilustrācijas kā arī raksturojot citus grāmatu mākslinieciestā noformējuma elementus (vinjetes, ielūmes, frontispisu u.c.). Stāstot par ilustrētājiem, kas paši sacerējuši arī grāmatu tekstus (Lemēram, A.Kronenbergs, M.Stārnaste, Dz.Rinkule-Zemzare), neaizmirsīsim pieminēt V.Disnejū un V.Sutejovu kā māksliniekus-multiplikatorus.

Praktiskās nodarbībās nosināsim bērniem noteikt, kurš ilustrētājs veidojis nodarbībai atlasīto grāmatu ilustrācijas, kā arī uzaicināsim viņus pašus zīmēt ilustrācijas izlasītajām grāmatām. Ar vārdu un tēlu palīdzību palīdzēsim attīstīt bērnu fantāziju.

V klase (2 nodarbības)

Grāmatas struktūras padziļināta iepazīšana: titullapas

ziņas (grāmatas autors un nosaukums, mā. slinieka-ilustrētāja un tulkotāja uzvārdi, apakštitula un virstitula ziņas, izdevniecības ziņas). Kā noteikt grāmatas saturu un lasītāju adresējumu (katalogizācija grāmatā, anotācija).

Grāmatas satura rādītājs, priekšvārds un pēcvārds. Grāmatas uzzīņu aparāts (komentāri, vārdnīca, palīgrādītāji u.c.)

Grāmatas mākslinieciskais noformējums, tā elementi (dekoratīvais vāks, vinjetes, ielīmes u.c.). Ilustrāciju tipi (fotoattēls, zīmējums, karte, rasējums u.c.). Burtu veidi. Daļdarbu dažādi ilustrēšanas paņēmieni, ilustrētāja individuālais rokraksts. Ilustrācijas loma grāmatā.

Tā kā piektās klases skolēniem turpmāk paredzēts iepazīt literatūras bibliogrāfisko aprakstu, tad vēlreiz rūpīgi jāatkārto titullapas ziņas. Jāapgūst jauni elementi - virstitula un apakštitula ziņas. Pievērsīsim skolēnu uzmanību grāmatas sākumā (titullapas otrajā pusē) vai beigās ievietotajam grāmatas aprakstam, pārrunāsim par šī ieraksta nozīmi grāmatas satura, lasītāju adresējuma, literārās vērtības u.c. atklāsmē. Aplūkosim dažādu grāmatu priekšvārdu un pēcvārdu līdzības un atšķirības, ļausim tās salīdzināt pašiem bērniem. Sniegsim viņiem ieskatu par grāmatas uzzīņu aparātu

- komentāriem, vārdnīcām (svešvārdu, senvārdu, saīsinājumu), paļņgrācītājiem (autoru, hronologisko, personu, nosaukumu, ģeogrāfisko u.c.).

Runājot par grāmatas mākslinieciskā noformējumu, īpaši pievērsīsimies ilustrācijām, to atšļķdrībām daļļliteratūrē un populārzinātniskās grāmatās. Aicināsim bērņus analizēt dažādas ilustrācijas, nosakot to saturisko un izteiksmes savdabību, ilustrētāja skatījumu, attieksmi pret attēloto objektu vai parādību.

VII klase

Dziedienu "Iespieddarbs", "grāmatiā", "dokuments" skaidrojums, iespieddarbu veidi.

Zināšanu padziļināšana par grāmatu. Sērija, virstitula ziņas. Papildziņas par titullapu (tulkoājs, atkārtots izdevums, redaktors u.c.). Aizsargtitullapa (frontispiss). Faksimils (tiešs atdarinājums). Grāmatas uzziņu aparāts. Satura rādītājs. Priekšvārds. Pēc vārds. Katalogizācija grāmatā (grāmatas bibliogrāfiskais apraksts un anotācija). Komentāri, to vieta grāmatā (parindē, grāmatas beigās). Paļņgrācītāji (nosaukumu autoru, hronologiskais, personu, ģeogrāfiskais u.c.).

Kopotu rakstu apskats, to pēdējā sējumā raksturojums, satura atklāšme. Koprādītāji.

Sērijizdevumu raksturojums.

Grāmatu grafika. Ievērojamu latviešu grāmatu grafiku (I.Zeberiņa, P.Upīša, G.Krolla, D.Rožkalna u.c.) ilustrācija. Ilustrācijas zinātniskajā, populārzinātniskajā, dokumentālajā un memuāru literatūrā.

Darbu ilustrācijas. Rakstnieka un mākslinieka-ilustrētāja kopdarbība. Ilustrācija - teksta vizuāls attēlojums. Ilustrācija - lasītāja estētiskās gaumes veidotāja.

Grāmatu poligrāfiskā apdare.

Izskaidrosim skolēniem mazāk pazīstamus jēdzienus - frontispiss, faksimilizdevums u.c. Jēdzienu skaidrošanai izmantosim arī izdevumus: "Lingvovednie: Enciklopediķeskij slovar" (M., 1981) un "Latviešu, vācu un krievu grāmatrūpniecības vārdnīca" (R., 1942.).

Lai iepazīstinātu bērnus ar grāmatas elementiem, izvēlēsimies piemērotus izdevumus, kuros tie bagātīgi pārstāvēti. Vairāk pievērsīsimies katalogizācijai izdevumā, atkārtoti zināšanas par bibliogrāfisko aprakstu, dziļāk analizējot tam pievienoto grāmatas anotāciju. Pārrunāsim šīs katalogizācijas jēgu un nozīmi grāmatas satura atklāsmē, rakstnieka darbības apzināšanā.

Vispusīgi izskaidrosim katru grāmatas elementu nozīmi,

kas var pašā zēt patstāvīgā darbā ar grāmatu - literatūras izvēlē un lasīšanā, kā arī bibliotēkas bibliogrāfiskā uzziņu aparāta veidošanā un lasītāju informacionālajā apkalpošanā.

K. bibliotēkā izvēlēties grāmatas

(Brīvpieejas fondi, bibliogrāfiskais uzziņu aparāts:

katalogi, kartotēkas, bibliogrāfiskie līdzekļi.

Bibliotekārs-informētājs un konsultants)

II klase

Bibliotēkas brīvpieejas fondi. Grāmatu kārtojums plauktos pa tematism un žanriem. Plauktu daļēji. Grāmatu caurskate un iepazīšana pie plauktiem. Ieliktnu izmantošana. Kārtojums, tā struktūra. Literatūras izstādes, plaukti, albumi.

Pirms nodarbības pārbaudīsim grāmatu fonda kārtojuma precizitāti. Iekārtosim literatūras izstādes (jaunieguvumu un tematisko). Šim nolūkam izvēlēsimies labākās grāmatīņas, kā arī bibliogrāfiskos izdevumus mazajiem.

Palīdzēsim bērniem izprast tematiskā un žanriskā kārtojuma būtību, grāmatu alfabētisko secību iedaļu ietvaros grāmatu izvietojumu kastēs un plauktos. Sniegsim pirmās zināšanas par katalogu struktūru, tā saistību ar grāmatu kārtojumu plauktos.

Pēc tam iepazīstināsim bērnus ar literatūras izstādēm,

to tematiem, nosaukumu, saturu, eksponētām grāmatām un ilustratīvo materiālu. Pastāstīsim par vienas grāmatas izstādi un izstādēm plauktos, par iespēju visas eksponētās grāmatas saņemt lasīšanai mājās. Pateiksim bērniem, ka labs palīgs literatūras izvēlē viņiem ir bibliotekārs.

III klase (2 nodarbības)

Bibliogrāfiskais uzziņu aparāts jaunākā skolas vecuma bērniem. Katalogs, tā struktūra. Ieraksti katalogu kartītēs (grāmatas bibliogrāfiskā apraksta pamatelementi). Ieraksti no laikrakstiem un žurnāliem. Kartotēka un grāmatu kārtojums plauktos.

Bibliogrāfiskie izdevumi bērniem. Bibliotekārs - informētājs un konsultants.

Sāksim ar otrajā klasē mācītā akārtošanu. Pēc tam pāriesim pie sarežģītākiem literatūras izvēles palīgiem - katalogu un bibliogrāfiskiem izdevumiem. Plevēršoties kataloga, vispirms izskaidrosim bērniem ierakstus kartītē (bibliogrāfiskā apraksta pamatelementus), saīdināsim tos ar grāmatas titullapas ziņām. Aplūkojot kataloga uzbūvi, saīdināsim to ar grāmatas kārtojumu plauktos un kastēs.

Iepazīstīnot skolēnus ar bibliogrāfiskiem izdevumiem, plevērsīsimies to adresējumam, tematikai, uzbūvei, grāmatu apraksta pamatelementiem un anotācijai.

Pārrunāsim bibliotekāra darbu, palīdzību lasītājiem literatūras izvēlē, lasīto grāmatu uztverē un izpratnē. Praktiskās nodarbībās aicināsim bērņus ar kataloga palīdzību atrast grāmatas plauktā, izvietot plauktos un kastēs iepriekš izņemtās grāmatas.

V. klase (2. nodarbības)

Bibliotēkas katalogi V - IX klasu skolēniem. Kataloga kartīte, tās rašanās vēsture, ieraksti kartītē (grāmatas bibliogrāfiskais apraksts, anotācija, šifrs). Ieraksti grāmatas titullapī.

Sistemātiskā kataloga struktūra. Bibliotekāra klasifikācija. Atšķirīgais un kopējais katalogu uzbūvē un grāmatu kārtojumā plauktos. Alfabētiskais priekšmetu rādītājs - kataloga atslēga. Bibliotēkas brīvpieejas fonda W - VII kl. skolēniem sistemātiskais kārtojums pa zinātnu nozarēm, alfabētiskais - iedaļu robežās. Plauktu daļēni.

Literatūras izstādes (jaunieguvumu, tematiskās, žanru). Izstādes plauktā. Vienas grāmatas izstāde.

Bibliogrāfiskās kartotēkas, to saturs un struktūra. Vispārīgā rakstu kartotēka. Novadpētniecības kartotēka. Tematiskās

kartotēkas.

Bibliogrāfiskie līdzekļi, to struktūra, tematika un izmantošana.

Konkurss: kura komanda ātrāk sameklēs literatūru ar kataloga un bibliogrāfiskās kartotēkas starpniecību.

Nodarbības centīsimies rīkot jau mācību gada sākumā, lai savlaicīgi iepazīstinātu skolēnus ar šai vecumgrupai adreģto grāmatu fondu un bibliogrāfisko uzziņu aparātu. Izgatavosim lielāka formāta katalogu kartītes, lai skolēni varētu ērti iepazīt ierakstus tajā. Pastāstīsim grāmatu katalogu vēsturi - par tā rašanos senajā Grieķijā (sarakstu veidā); par pāreju uz kartīšu katalogiem mūsu gadsimta sākumā, par mašīnlasāmo katalogu izveidi mūsdienās.

Izskaidrosim skolēniem katalogizācijas būtību, ierakstu katalogu kartītēs, šo ierakstu pamatu - titullapas ziņas. Iepazīstināsim viņus ar bibliotēkās klasifikācijas pamatnodaļu nosaukumiem, klasifikācijas indeksu ierakstiem grāmatās un katalogu kartītēs, šifru sastāvdaļām u.c.

Sākumā aplūkosim sistemātiskā kataloga struktūru, tā pamatnodaļu nosaukumus uz starpkartēm (ieteicams izgatavot plakātu) un alfabētisko priekšmetu rādītāju.

Paturēsim vērā, ka skolēnu spējas veikli orientēties katalogos un prasme tos izmantot ir viņu bibliogrāfisko

zināšanu palātu pamats. Tāpēc teorētiskās zināšanas bibliotekārās stundās papildināsim ar praktiskām nodarbībām informācijas meklēšanā, katalogu izmantošanā. Šim nolūkam lietderīgs ir konkurss (kura komanda pirmū sameklēs literatūru pēc kataloga).

Iepazīstinot skolēnus ar viņiem adresētajām bibliogrāfiskajām kartotēkām (vispārīgo rakstu, novadpētniecības), to bāzi - krājumu, avīžu un žurnālu materiāliem, Rosināsim viņus pašus aktīvi darboties, meklēt dažādu informāciju.

VI klase (2 nodarbības)

Bibliogrāfiskais uzziņu aparāts V - IX klašu skolēniem. Sistemātiskais katalogs, tā struktūra. Vispārīgā rakstu kartotēka, tās materiālu bāze - laikraksti, žurnāli, krājumi. Kartotēkas struktūra. Novadpētniecības kartotēka, tās struktūra. Kartotēkas izmantošana. Tematiskās kartotēkas. Bibliogrāfiskie līdzekļi, to tipi (rādītāji, saraksti, apskati). Bibliogrāfisko līdzekļu veidi (ieteicīšie, universālie, tematiskie u.c.). Bibliotekārs - pedagogs, informācijas speciālists konsultants.

Rūpīgi aplūkosim visas bibliogrāfiskā uzziņu aparāta

sastāvdaļas, izskaidrosim to struktūru, praktisko izmantojamību un lietderību. Atcerēsimies, ka skolēnu informacionālās audzināšanas mērķis ir iemācīt viņiem sameklēt, apgūt, vērtēt un izmantot informāciju. Tāpēc līdztekus teorētisko zināšanu apguvei rosināsim viņu praktisko darbību informāciju meklēšanā un vērtēšanā - arī konkursus, viktorīnu veidā.

Palīdzēsim pusaudzīti dziļāk apjaust, ka bibliotekārs, būdams pedagogs, informācijas un mediju speciālists, konsultants un informācijas materiālu krātuves veidotājs, ir viņu labākais palīgs literatūras izvēlē un lasīšanas procesā.

Laikraksti un žurnāli

III klase

Laikrakstu un žurnālu raksturojums. Žurnāls "Ziņte", tā struktūra, galvenās daļas: 'Zaļā lapa', 'Ziņtes skola', 'Lasīt mākam? - Nu tad sākam!', 'Spēles, Rebusi, Uzdevumi', 'Mākslinieki-Ilustrētāji'.

Žurnāla "Ziņte" pielikums mazajiem bērniem "Ezis", tā saturs - dzejoļi, pasakas, mīklas, uzdevumi u.c.

Žurnāli "Mazputniņš", "Vesellje kartinki", "Murzi'ka" u.c., to saturs un mākslinieciskais noformējums. Avīžu un žurnālu lasīšanas specifika. Bibliotēkas - informācijas,

lasīšanas un literatūras glabāšanas centri. Laikrakstu un žurnālu abonēšana.

Pirms nodarbības uz katra sola izliksim bērnu laikrakstus un žurnālus. Piemēri, jaunākā skolas vecuma bērniem laikraksti latviešu valodā pagaidām ir iznāk. Tāpēc vispārējam ir katam izlīdzesimies ar avīzi "LaBA". Raksturosim tās ārējo formu, materiālu tematisko daļu izpusību un aktualitāti, laikraksta sagatavošanas un izdošanas procesu utt.

Aplūkosim žurnāla "Zīlīte" uzbūvi, tā tematisko un žanrisko saturu (dzejoļi, pasakas, stāsti). Īpaši pievērsīsimies iedaļām: "Zaļā lapa" - materiāli par dabu; "Zīlītes skola" - par Viļumu, tīlām zemēm, "Lasīt mākam? - Nu tad sākam!" iepazīstināsim bērnus ar žurnālā ievietotajām spēlēm un rēbusiem. Pastāstīsim par māksliniekiem ilustrētājiem. Tāpat aplūkosim arī citus žurnālus.

Runāsim par to, kā lasīt žurnālus, kā avīzes, žurnālus bieži pārlasa, avīzes - retāk).

Atklāsim bērniem bibliotēku priekšrocības žurnālu un laikrakstu lasīšanā (jaunāko izdevumu plaša izvēle, iepriekšējo gadu komplektu saglabāšana, iespējas izmantot kartotēkas palīdzību noskaidrot agrāk iespiestus materiālus).

VI klase

Žurnālu un laikrakstu raksturojums. Materiālu kārtojuma princips tajos. Materiālu veidi, to autori. Kā lasīt žurnālus un laikrakstus. Kā atrast vajadzīgos avīžu un žurnālu materiālus vispārīgā rakstu kartotēkā. Periodisko preses izdevumu izmantošana mācību darbā, pašizglītibā, interešu pulciņu un klubu nodarbībās.

Raksturojot laikrakstus, pievērsīsim skolēnu uzmanību nozīmīgākām izdevumu iedaļām, piemēram, laikrakstā "LaBA" - "Pastarīnš prasa, ko bērni lasa", "Bitīte", "Literārais kalendārs", "Superpuika prot. Un tu?", "Tavam grāmatu glauktam", "Globuss"; "Latvijas bērnu organizācijas", "Bērnu aptaujas rezultāti", "Lūdzu, atraksti man ..." Atklāsim šo iedaļu saturu runāsim par žurnālistu darba specifiku, izdevumu ilustratīvo materiālu, publikāciju veidiem. Iepazīstinājuši bērnus ar preses materiālu vispusību, rādīsim, kā tajos orientēties un izmantot atbilstoši katra lasītāja informācijai un izziņas vajadzībām. Izskaidrosim materiālu patstāvīgas meklēšanas, atlases, apguves un pielietošanas racionālākos paņēmienus.

Iepazīstināsim skolēnus ar ārzemju laikrakstiem un žurnāliem. Ar visārīgo rakstu kartotēkas palīdzību kopīgi

meklēsīm avīžu un žurnālu materiālus, interesantas publikācijas.

VII klase

Periodisko izdevumu nozīme skolēnu izglītošanā un audzināšanā. Informācijas bums un skolēns. Laikrakstu un žurnālu raksturojums. Publikāciju veidi. Informācijas vispusīgais saturs. Korespondentu darbs. Redaktora darbs.

Skolēnu patstāvīgais darbs ar periodikas materiāliem, to izmantošanas metodes. Vispārīgā rakstu kartotēka un informatīvie izdevumi. Latvijas Bibliogrāfijas institūta izdevums "Latvijas preses hronika".

Aplūkojamo žurnālu un avīžu klāstā ietversim arī populārus pieaugušajiem domātus preses izdevumus, jo VII klāšu skolēni tos jau lasa. Bet, ja kāds nelasa, ieteicēsim arī viņu par tiem. Centīsimies uzskatāmi atklāt preses izdevumu informacionālās, izglītojošās un rekreatīvās funkcijas. Šim nolūkam pārskatīsim publikācijas par mūsu zemes un pasaules sabiedriskajiem, ekonomiskajiem un politiskajiem procesiem, kultūras, izglītības, mākslas un sporta aktualitātēm. Pārrunāsim par to, kā prese var ietekmēt šos procesus.

Populārzinātniskā literatūra

IV, VI klase

Izziņas literatūra un tās veidi (zinātniskā, populārzinātniskā un uzzīņu literatūra). Populārzinātnisko grāmatu un daijliteratūras atšķirības. Populārzinātnisko grāmatu autori - zinātnieki, žurnālisti, inženieri, ceļotāji, mākslinieki, sportisti, biznesmeņi u.c. Izziņas grāmatu mākslinieciskais noformējums, ilustratīvais materiāls, tā nozīme izziņas materiāla atklāsmē.

Nodarbinātām iekārtosim plašu izziņas literatūras izstādi. Skaidrojot izziņas un daijliteratūras atšķirības, uzsversim, ka pirmā izskaidro un atklā, īstenību, bet otra - attēlo to mākslinieciskos tēlos.

Atklājot populārzinātniskās literatūras būtību, parādīsim visdažādāko zinātņu nozaru grāmatas. Pastāstīsim par to saturu un formas īpatnībām, valodas zinātniskumu, speciāliem terminiem, par tekstā iekļautajām shēmām, zīmējumiem, kartēm - visa grāmatas uzzīņu aparātu specifiku.

Iepazīstināsim bērnus ar populārzinātnisko izdevumu autoriem - dažādu nozaru speciālistiem, viņu personības savdabību, individualitāti, grāmatu sarakstīšanas mērķiem, literāro procesu.

Stāstīsim par izzinošo grāmatu nepieciešamību un lietderību mācībā, pašizglītībā, izziņas interešu apmierināšanā, atpūcā, vaļas brīžos.

Bibliotekāram ir plašas iespējas piedāvāt bērniem visdažādāko autoru darbus par dabu un dzīvniekiem. Diemžēl to nevar teikt par citām nozarēm - vēsturi, ģeogrāfiju, medicānu, mākslu, sportu. Tā kā šajās nozarēs piemērotu grāmatu maz, uzdrošināsimies skolēniem ieteikt vieglāk uztveramo pieaugušajiem domāto populārzinātnisko literatūru. Ja visi vēl šobrīd revēlēšies šīs grāmatas lasīt, sniegtā informācija viņiem palīdzēs turpmākajā literatūras izvēlē. Pateicīsimies klītesošajiem piedāvāt dažādas populārzinātniskas grāmatas, lai visi nodarbības dalībnieki būtu iepriecināti, saņemot labu grāmatu lasīšanai mājas.

IX klase

Izziņas literatūras daudzveidība. Literatūras zinātne. Literatūras kritika. Valodniecības literatūra. Tehnikas, dabas zinātņu, vēstures, ģeogrāfijas, māslas un sporta literatūra. Nozaru literatūras sērijas. Publicistikas žanri (raksts, dokumentāls stāsts, intervija, politisks pamflets). Publicistika. Publicistiskā dzeja. Zinātniskā dailiteratūra.

Nodarbību vada bibliotekārs, kurš labi pārzina nozaru literatūru, kas domāta vecākajiem pusaudžiem un jauniešiem, var sniegt informāciju par labākiem izdevumiem, kā arī ieteikt katram lasītājam vajadzīgos un piemērotākos materiālus.

Uzziņu literatūra

IV klase (2 nodarbības)

Uzziņu literatūras raksturojums. Uzziņu izdevumi bērniem - enciklopēdijas un vārdnīcas, to saturs, struktūra, materiālu kārtojums, pielāgaparāts. Šo izdevumu izmantošana.

Nodarbībām iekārtosim uzziņu izdevumu izstādi. Tā kā latviešu valodā šīs literatūras bērniem vēl tikpat kā nav, izīstosimies ar izdevumiem citās valodās. Centīsimies sameklēt izdevniecības "Atvas" (Zviedrija) brīnšķīgās uzziņu grāmatīņas: "Aindlija Dž. "Dzīvā mašīna". - (Stokholma, 1981.), Scarry R. "Jautrā grāmata: Lasāmgr. un angļiski-latviska vārdn. attēlos" (Stokholma, 1974.), Scarry R. "Kā to sauc latviski un angļiski" (Stokholma 1974.) u.c.

Pirmajam ieskatam par enciklopēdiju dažādību, viensējumu un daudzsējumu izdevumiem, to saturisko bagātību izļiksīm arī pieaugušajiem adresēto "Latvijas mazo enciklopēdiju", vārdnīcas - "Pasaules zemes un tautas" (R., 1978.), "Svešvārdu

vārdnīca" (R., 1978.), "Latviešu valodas sinonīmu vārdnīca" (R., 1972.), "Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīca" (R., 1981.), "Latviešu angļu vārdnīca" (R., 1966.) u.c.

Īpaši rūpīgi un detalizēti aplūkosim šī vecumam domāto enciklopēdiju "Sprīdītis dodas pasaulē" (R., 1991.), kas ir pirmais Latvijas Enciklopēdiju redakcijā sagatavotais izdevums bērniem par Visumu, Zemes pagātni un tagadni, kontinentiem un pasaules daļām, to dabu, valstīm un i dzīvotājiem.

Vispirms iepazīstināsim bērnus ar grāmatas galveno varoni - latviešu pasaku tēlu Sprīdīti, viņa ceļojumu pa Kosmosu un Zemi, ar pievilcīgo ilustratīvo materiālu, titulu zīmējumu, kartēm. u.c. Pēc tam aplūkosim izdevuma saturu rādītāju, galvenās nodaļas, paskaidrosim, ka grāmatu ir lietderīgi izlasīt no sākuma līdz beigām, bet to var izmantot arī pa atsevišķām iedaļām. Piemēram, ja nepieciešamas ziņas par Āfrikas dzīvniekiem, tās meklējamās šķirkļi "Āfrikas daba" (62.-63.lpp.). Piebildāsim arī, ka iedaļē "PSRS" ievietotas dažas novecojušas ziņas.

Pastāstīsim, ka arī citas grāmatas var izmantot uzzīņu darbā. Piemēram, izdevumā Lūdēns V. "Sudraba kalējs, tērauda kalējs: Sarunas ar laimīgu par seniem laikiem Latvijā" (R., 1991.) atrodamas interesantas ziņas par Latvijas vēsturi.

VII klase (2 nodarbības)

Uzziņu izdevumi: enciklopēdijas (vispārīgās, nozaru, reģionālās); vārdnīcas (lingvistiskās un enciklopēdiskās); rokasgrāmatas; statistikas krājumi; kalendāri; ceļveži, atlanti.

Viensējumu un daudzējumu uzziņu izdevumu saturs, struktūra, palīgaparāts, saīsinājumi, tabulas, shēmas, diagrammas, kartes, attēli u.c.

Uzziņu literatūras nepieciešamība mācībās un pašizglītībā.

Skolēna patstāvīgais darbs ar uzziņu literatūru, lasīšanas principi un metodes.

Uzziņu izdevumu vieta bibliotēkas brīvpieejas fondu un to atspoguļojums katalogos.

Nodarbībai sagatavosim plašu uzziņu literatūras izstādi, eksponējot katra tipa un veida izdevumus. Atklāsim to specifiku, saturu, struktūru, atbilstību konkrētu mērķu un informatīvo vajadzību apmierināšanai. Atgādināsim arī, ka vairumā uzziņu izdevumu nav ietverta jaunākā informācija, jo tie sagatavoti pirms vairākiem gadiem un nereti jau ir novecojuši grāmatas iznākšanas brīdī. Ievērojot VII klašu skolēnu visai daudzpusīgo un komplicēto mācību darbu, kā arī viņu individuālo izziņas interešu paplašināšanos un

nostabilizēšanos, rūpīgāk aplūkosim šādus izdevumus:

- "Ģimenes enciklopēdija: 3 sēj." (R., 1989. -),
"Latvijas PSR mazā enciklopēdija: 3 sēj." (R., 1965. - 1970.),
"Planēta: Encikl." (R., 1988.),
"Rīga: L. in encikl." (R., 1990.),
"Enciklopēdiskā vārdnīca: 2 sēj. (R., 1991.),
"Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīca" (R., 1981.),
"Latviešu valodas sinonīmu vārdnīca" (R., 1972.),
"Pasaules zemes un tautas: Ģeogr. vārdnīca" (R., 1978.),
"Enciklopediķeskij slovar junogo geografe-krajeveda" (M., 1981.),
"Kin. Kinoskatītāja rokasgr." (R., 1980.) u.c.

Nodarbības noslēgsim ar praktisku uzdevumu (konkursu - atrast jēdzienu skaidrojumus, raksturot dažādus uzziņu izdevumus, meklēt informāciju u.c.).

IX klase

Iepriekšējai klasei paredzēto zināšanu padziļināšana apguve. Iepazīšanās ar 20.gs. sākumā un 20.-30.gados Latvijā izdoto uzziņu literatūru. Trimdas latviešu izdotā uzziņu literatūra.

Tā kā brīvās Latvijas laikā un trimdā izdotās uzziņu literatūras daudzās bibliotēkās nav, aprobežosimies ar

teorētisku šo izdevumu apskatu un informāciju, kur šie izdevumi ir lasītājiem pieejami.

Iepazīstināsim skolēnus ar "Latviešu konversācijas vārdnīcas" pirmo izdevumu 1891.gadā Jēkaba Dravnieka redakcijā. Plašāku ieskatu sniegsim par "Latviešu konversācijas vārdnīcas" unikālo 21 sējumu izdevumu laikā no 1927. līdz 1940.gadam (A.Švābes redakcijā), pievēršot uzmanību šīs enciklopēdijas aktualitātei vēl šodien. Apskatā ietversim visas mūsu rīcībā esošās tā laika enciklopēdijas, vārdnīcas u.c. uzzīņu krājumus. Piemēram, "Latvieši: Rakstu krājums" (R., 1932.), "Latviešu rakstniecības vēsture: Latvijas neatkarības laiks" (R., 1939.), "Latvju jaunās rakstniecības vēsture: Pēckara laikmets" (Jelgava, [1934.]), Grīns A. "Pasaules vēsture" (R., 1929.), "Kultūras un tikumu vēsture" (R., 1931.), "Veselības leksikons" (R., 1931.).

Runājot par trimdas latviešu literatūru, vispirms iepazīstināsim skolēnus ar Benjamiņa Jēgera rādītāju "Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfija" (4 sējumu 3, sagatavošanā 5.sēj.), kas sniedz informāciju par visās trimdas zemēs, kur dzīvo latvieši, izdotām grāmatām, rošūrām, avīžu un žurnālu materiāliem, notīm, kartēm, programmām un katalogiem laika posmā no 1940. līdz 1980.gadam. Informēsim skolēnus par trimdā izdotajiem uzzīņu krājumiem latviešu valodā.

To skaitā: "Latvju enciklopēdija" divās redakcijās (A.Švābes un F. Andersona), divvalodu skaidrojošās un speciālās vārdnīcas.

Bērnu un jauniešu literatūra (daļliteratūra)

III klase

Daļliteratūra - vārda māksla. Izziņas literatūras un daļliteratūras atšķirības. Daļdarbi - bērna pasaules lielākā bagātība, dzīves izziņas un garīguma avots. Mazo lasītāju iemīļotākās grāmatas, to autori.

Nodarbībai iekārtosim latviešu un citu tautu labāko bērnu grāmatu izstādi - Raiņa, J.Porūka, V.Plūdoņa, A.Brigaderes, Doku Ata, Sudraba Edžus, Dz.Rinkules-Zemzares, M.Stārstes, Vika, V.Ļūdēna, H.K.Andersena, Š.Perro, A.Lindgrēnas, Ē.Kestnera, M.Grapas, O.Preislera, K.Čukovska, N.Nosova u.c. autoru darbi. Pastāstīsim, cik sena ir grāmata, kā tā cilvēku bagātina un iepriecina. Atcerēsimies pirmos latviešu bērnu grāmatu autorus (Doku Ati, Valdi, J.Poruku, V.Plūdoni, R.Blaumani) un viņu gandrīz simtgadīgo, nekad nenovecojošo grāmatu kultūrvērtības. Iepazīstināsim skolēnus ar pasaules populārākajiem bērnu rakstnieku darbiem.

Nodarbības tematikai vispiemērotākā ilustrācija ir labas literatūras priekšā lasīšana. Lai runā pati grāmata! Lielu emocionālu baudījumu sagādā arī leļļu teātra studējums.

VI klase

Daiļliteratūra - vārda māksla. Grāmatas izglītojošās, audzinošās un rekreatīvās vērtības. Bērnu literatūras specifika. Daiļdarbu idejiskais un mākslinieciskais saturs. Rakstnieka daiļrades, dzīves uztveres un tās attēlojuma savdabība. Literatūres klasika.

Klasiku un mūsdienu labāko autoru darbu izstādi, kas paredzēta nodarbībai, papildināsim ar literatūrkritiskiem materiāliem un bibliogrāfiskiem rakstiem. Saistoši izskaidrosim skolēniem daiļliteratūras sabiedriskās, ētiskās un estētiskās vērtības. Īpaši pievērsīsimies daiļdarbu redzamajiem un neredzamajiem slāņiem, tekstam, ko devis autors, un tēlam, kas jārada lasītājam pašam.

Aplūkojot lasīšanu kā vienu no cilvēka garīgās dzīves bagātākajām jomām, palīdzēsīm bērniem apzināties tās lomu arī valodas un lasītprasmes izkopšanā. Sniegsim analītisku ieskatu literatūras klasikā, akcentējot šo mūžseno kultūrvērtību nozīmi cilvēces ēsturiskajā attīstībā.

Praktiskajās nodarbībās leteicama literāra viktorīna vai konkurss par populāru daiļdarbu tematiku, personāžu, autoru personību u.c. jautājumiem.

VIII klase

Īss ieskats latviešu grāmatniecības vēsturē. Folklorā - latviešu literatūras sākotne. Pirmās iespīestās grāmatas latviešu valodā. Nacionālās literatūras rašanās 19.gs. vidū. Pirmās bērnu grāmatas, to autori. Latviešu literatūras uzplaukums mūsu gadsimta 20.-30.gados. Grāmatniecība komunistiskā režīma laikā. Latviešu trimdas literatūra.

Izskaidrosim skolēniem, kāpēc pirmās latviski iespīestās grāmatas parādījās vēl - 140 gadus pēc J.Gūtenberga grāmatu spīrdes izgudrojuma. Raksturosim šo grāmatu saturu. Īpaši pievērsīsimies 19.gs. Baltijas tautu atmodas krāsņākājam garīgajam izpausmei - nacionālās literatūras sākotnei, tautskolotāju darbībai (E.Dinsbergam, J.Zvalgzīten), pirmajiem bērnu rakstniekiem (Doku Atīm, Valdim, V.Pīūdonim, Sudraba Edžum, J.Porukam), ilustrētājam A.Pronenbergam, grāmatizdevējam A.Jesenam. Runāsīsim par latviešu literatūras un kultūras augsto uzplaukuma ģimeni brīvās Latvijas laikā (20.-30. gados), par šī literārā mantojuma nozīmi bērnu literatūras izdzīvošanā komunistiskā režīma laikā un latviešu trimdā.

Lasīšanas kultūra

(Daiļliteratūras lasīšanas "māksla", skolēna patstāvīgais darbs ar izziņas literatūru)

IV klase

Lasīšanas kultūra - spējas, zināšanas un iemaņas darbē ar grāmatu (lasītprasme, prasme literatūru izvēlēties pēc bibliogrāfiskajiem un informatīvajiem ierīcekļiem, literārā gaume, literāro darbu radoša uztvere, lasīšanas higiēna). Bērnu literārās audzināšanas tradīcijas ģimenē un skolā. Daiļliteratūras un izziņas literatūras raksturojums, lasīšanas atšķirības.

Vispirms pārrunāsim, kāda nozīme ir lasītprasmei ne vien grāmatu lasīšanā, bet arī TV raidījumu tekstu lasīšanā (minūtē jāuztver 110 vārdus), kinofilmu subtitru uztverē u.c.

Palīdzēsim bērniem apjaust, kāpēc gudrai grāmatai vajadzīgs gudrs lasītājs, kas ko lasīt un kā lasīt. Ko un kā lasīt ir lasīšanas kultūras lielākie balsti. Demonstrēsim atšķirīgus lasīšanas paņēmienus - virspusēju (tieksanos pēc sižeta peripētijām, dialogiem, izlaižot tēlainus aprakstus, liriskas atkārtības, personāžu raksturojumus) un radošu (iztēles un emocionāla pārdzīvojuma bagātu lasītā uztveri, kritisku

attiekt mi pret attēloto, patstāvīgu vērtējumu).

Atklāsim skolēniem literāro darbu grūtāk pieejamos slāņus - vārdos neizteiktās darba idejas izpratni, emocionālā pārdzīvojuma dziļākās nianšes, autora klātbūtni u.c. Visvairāk pievērsīsimies iztēles, fantāzijas nozīmei lasīšanas procesā. Izskaidrojot daļēji literatūras mākslas būtību, radīsim atbilstošu emocionālo fonu ar citu mākslas veidu - mūzikas, tēlotājmākslas palīdzību. Turpretī, izziņas literatūru saīdināsim ar tai tuviem informācijas veidiem (radioreportāžu, kinoaprakstu, televīzijas raidījumu). Pārrunāsim būtiskākos radošas lasīšanas priekšnoteikumus - iekšēji noskaņanos lasīšanai, ārējo nosacījumu (klusuma, apgaismojuma, ērtas pozas) ievērošanu, iedziļināšanos, uzmanības koncentrēšanu teksta uztverei, lasīšanas tempu, pārlesšanu, grāmatas palīgaparāta (priekšvārda, pēcvārda, komentāru, anotācijas, palīgrādītāju) izmantošanu.

VIII klase (2 nodarbības)

Lasīšanas kultūra - cilvēka vizuālās kultūras sastāvdaļa. Lasīšanas kultūras galvenie rādītāji - zināta, radoša literāro darbu uztvere un apguve, literārā gaume, bibliogrāfiskās zināšanas, garīga nepieciešamība sistemātiski lasīt u.c.

Lasītprasmes nozīme grāmatas teksta apgūšanā un citu

informācijas līdzekļu (kino, televīzija, video, telefons) izmantošanā. Ne "mācīties lasīt", bet "lasīt, lai mācītos".

Daiļliteratūra - vārda māksla. Mākslas tēls un literārā tēlojuma veidi. Daiļdarba kompozīcija, valoda, tēlainības līdzekļi. Autora radošā iecere un daiļrades stils. Daiļdarba ārējie un iekšējie, neredzami slāņi. Daiļliteratūras lasītāja "talants" - grāmatas ētisko, estētisko un intelektuālo vērtību radoša uztvere un apguve. Daiļdarbu uztveres struktūra: attēlotā iztēlošanās domās, līdzpārdzīvojums. varoņiem, estētisks baudījums, idejas izpratne, personāža rīcības motīvu izpratne, lasītā sarīste ar dzīvi, literārā darba novērtēšana, garīga saskarsme ar autoru, līdzradīšana. Daiļliteratūras lasīšanas pieraksti. Lasītāja dienasgrāmata.

Izziņas literatūra - rakstītās informācijas līdzeklis. Izziņas literatūras veidi (zinātniskā daiļliteratūra, zinātniskā fantastika, populārzinātniskā literatūra, uzzīņu literatūra, bibliogrāfiskie izdevumi).

Izziņas literatūras lasīšanas metodiku un lasīšanas plānošana. Vienlaidus un izlases lasīšana, materiālu pārskatīšana, materiālu studēšana. Pieraksti (anotācija, izraksts). Plāni, konspekti, tēzes u.c.

Rosināsim pusaudzus kritiski vērtēt savu lasīšanas kultūras līmeni un domāt, kas darāms, lai sevi šajā ziņā pilnveidotu. Taktiski un iefūtīgi pieminēsim pusaudžu-nelasītāju liktenīgo zaudējumu, kas nāk līdzī no viņu bērnības, kad nav izdevies iemīlēt grāmatu. Centīsimies viņus pārliecināt, ka vēl viņi nav zaudēts, ja ar prieku un gribu tie pievērštos lasīšanai. Diskutēsīm ar pusaudžiem par to, vai cilvēks var būt harmoniska personība, vai viņa dzīve var izvērsties skaista un garīgi bagāta, ja tas neiesa grāmatai vai arī ir paviršs, virspusējs lasītājs.

Rūpīgāk pievērsīsimies daiļliteratūras lasīšanas procesam, sākot ar lasītāja fantāzijas spēli teksta uztverē līdz pat viņa iekšējam dialogam ar autoru. Paļūzēsīm apjaut brīnišķīgo un sarežģīto mākslas slēptāko dziļu atklāsmes ceļu, pārrunāsim, ko tēsdod un kā palīdz cilvēkam.

Izskaidrosīm skolēniem izziņas literatūras lasīšanas mērķus, dažāda veida izziņas literatūras specifiku un lasīšanas īpatnības. Saļūdzināsim daiļdarbu tekstus ar izziņas materiāliem, parādot to atšķirības.

Demonstrēsīm dažādus izziņas materiālu lasīšanas un apguves paņēmienu (grāmatas palīgadarē a un anotācijas izmantošanu, izlases un vienlaidu lasīšanu, pārlasīšanu, pierakstus u.c.)

IX klase

Lasītāja patstāvīgais darbs ar izziņas literatūru (iepriekš apgūto zināšanu padziļināšana). Pašizglītojošās lasīšanas mērķi. Izziņas materiālu meklēšana, atlase un izvēle. Literatūras sarakstu sastādīšana. Izziņas literatūrā lasīšanas paņēmieni un metodes. Lasīšanas procesa racionālisms un lietīškums. Grāmatas palīgaparāta un citu palīgīdzekļu izmantošana. Vienlaidus un izlases lasīšana, materiālu pārskatīšana, materiālu dziļāka iepazīšana. Problēmu alternatīvu izklāstu iepazīšana. Lasītā uztvere, izpratne, apguve. Pieraksti. Konspektēšana. Tēzu sastādīšana. Avīžu un žurnālu materiālu izgriezumi. Lasīšanas dienasgrāmata. Iegūtās informācijas un izziņas materiāla izmantošana konkrētajā intelektuālajā darbībā (mācību procesā, pašizglītībā u.c.). Citātu, izrakstu un izmantotās literatūras bibliogrāfiska noformēšana.

Palīdzēsīm skolēniem apgūt lasīšanas plānošanas, un bibliogrāfisko sarakstu sastādīšanas iemaņas, kā arī literatūras meklēšanas un atlases principus. Iepazīstināsim viņus ar bibliotēkas informacionālās apkalpošanas iespējām, bibliogrāfisko uzzīņu aparātu un informatīvo materiālu klāstu. Līdztekus vielas teorētiskam izklāstam rīkosim praktiskas

nodarbības dažāda veida izziņas literatūras izmantošanā (literatūras konspektēšanā, tēžu sastādīšanā, bibliogrāfiska saraksta sastādīšanā u.c.).

Skolēna mājas bibliotēka

V. daļa

Mājas bibliotēkas nozīme skolēna dzīvē - pašizglītībā, mācību darbā, brīvā laika lietderīgā un patīkamā pavadīšanā. Skolēna mājas bibliotēka - ģimenes bibliotēkas sastāvdaļa, tās komplektēšanas principi. Literatūras bibliogrāfiskā apskatīšana. Klasificēšana. Šifrs. Grāmatu uzskaitē. Grāmatu kārtojums plauktos (sistemātisks, pēc zinātņu nozarēm). Bibliotēkas katalogs. Laikrakstu un žurnālu abonēšana un ieviršana. Grāmatzīmes pagatavošana un izmantošana. Grāmatu labošana un ieslešana.

Palīdzēsim bērniem apjaust, ka grāmatas, tāpat kā gleznas u.c. mākslas darbi, ir pats vērtīgākais, kas cilvēkam var piederēt. Tās saglabājas no paaudzes uz paaudzi, ar lielu prieku tiek lasītas un pārlasītas ģimenē, kā arī aizdotas draugiem un paziņām. Ģimenēs ar labām lasīšanas tradīcijām bērnu grāmatas sāk ievirkt jau pirms pašā bērna nākšanas pasaulē. Skolas gados viņš pats kļūst to saimnieks, iegādājās

savām interesēm atbilstošus izdevumus. Taču bērns aug, un katrā vecumā rodas savas vajadzības. Savu skolīta bibliotēku viņš atstāj brāļiem un māsām. Vēlāk tā iepriecēs nākamās paaudzes. Bet pusaudzis un jauniešs jau pievēršas leaugušo literatūrai. Un ir liela laime, ja ģimenes bibliotēkā viņš atrod savām vajadzībām un interesēm atbilstošu lasāmvielu.

Pārrunāsim ar skolēniem, kādi izdevumi, visvairāk nepieciešami personiskajā bibliotēkā (daļliteratūra, uzziņu literatūra, populārzinātniski izdevumi; grāmatas, laikraksti, žurnāli, audiovizuālie materiāli utt.). Paskaidrosim, kā apstrādāt, klasificēt un uzskaitīt grāmatas, kā veidot k. talogu. Šīs zināšanas skolēni jau daļēji ieguvuši iepriekšējās nodarbībās.

Bibliotēku vēsture

VI klase

Bibliotēkas jēziens. Papyrusu bibliotēka Senajā Ēģiptē - "Dvēseles aptieka" (dibināta pirms vairāk nekā 3000 gadiem faraona Ramzesa II laikā). Asīrijas valdnieka Ašurbanipala mākslīgā plāksnīšu bibliotēka (dibināta apmēram pirms 2500 gadiem). Mākslīgā plāksnīšu saturs un kārtojums pa zinātņu nozarēm.

Aleksandrijas rokrakstu bibliotēka Ēģiptē (dibināta 2.gs.p.m.ē.), tās dibinātājs - sengrieķu zinātniķis Ptolemajs. Bibliotēkas katalogs.

Viduslaiku klosteru bibliotēkas. Māki - grāmatu pārrakstītāji.

Ievērojamākās XVII, XVIII un XIX gs. bibliotēkas.

Pirmās bibliotēkas Latvijā 13.gs. (Rēgā, Raunā, Kolnesē). Rēgas pilsētas Rātes nodibinātā publiskā bibliotēka (1524.g.). Pirmā latviešiem domātā bibliotēka Neretā (1828.g.). Jaunlatviešu darbība bibliotēku izveidē. K.Valdemāra dibinātā bibliotēka Ēdolē (1848.g.). Jāņa Mišņa bibliotekārā darbība. Mūsdienu bibliotēkas Latvijā (tautas, skolu, speciālās, zinātniskās). Latvijas Nacionālā bibliotēka. Latvijas Patentu tehniskā bibliotēka.

Ārvalstu bibliotēkas. ASV Kongresa bibliotēka. Krievijas Valsts bibliotēka. Krievijas Nacionālā bibliotēka. Bibliotēkas Igaunijā un Lietuvā.

Stāstījumā par bibliotēku vēsturi akcentēsim bibliotēku savdabību katrā vēsturiskā laikmetā, sākot ar papirusu bibliotēku Ēģiptē, ar māle plāksnīšu bibliotekām Asīrijā un Babilonijā līdz pat mūsdienu datorizētajām bibliotekām. Pastāstīsim skolēniem par bibliotekāro ankaļpošēju kultūras

valstīs. Īpaši pievērsīsimies bibliotēku sākotnei un attīstībai Latvijā. Materiālus meklēsim ne vien uzziņu izdevumos, bet arī A. Apīņa un J. Rancāna darbos.

**Bibliogrāfija. Lasītāju bibliogrāfiskā
apkalpošana bibliotēkās**

VIII, IX klase

Bibliogrāfija - sabiedriska zinātne, tās nozīme dažādos vēstures posmos: antīkajā sabiedrībā - grāmatu rakstīšana, XVII gs. - grāmatu saraksts, mūsdienā - zinātniskas un praktiskas darbības nozare, kas vilda dokumentu un informācijas pakalpojumu starpnieka funkcijas. Bibliogrāfiskās darbības centrs Latvijā Bibliogrāfijas institūts.

Bibliogrāfiskie līdzekļi - vidutāji starp grāmatu un lasītāju. Bibliogrāfisko līdzekļu tipi: bibliogrāfiskais rādītājs (paveidi: saraksts grāmatu pasaulē, iespiestais katalogs), bibliogrāfiskais saraksts (paveidi: grāmatas leliktnis, bibliogrāfiskā atgāde lasītājam), bibliogrāfiskais apskats (paveidi: pārrunas par grāmatām). Bibliogrāfisko līdzekļu veidi: valsts, zinātniskais, ieteicošais, universālais, nozares, tematiskais, novēdpētniecības, bibliogrāfiskais, izdevniecības, grāmattirdzniecības, registratīvais, izlases, kārtējais, retrospektīvais, alfabētiskais, priekšmetiskais, sistemātiskais,

hronologiskais, grāmatai pievienotais, rakstam pievienotais, grāmatā ievietotais, avīzē ievietotais, starptautiskais.

Lasītāju bibliogrāfiskā apkalpošana bibliotēkās. Bibliogrāfijas nozīme mācību un pašizglītības darbā, literatūras mērķtiecīgā izvēlē un izmantāšanā. Bibliogrāfiskais uzzināšanas darbs. Informatīvā nodrošinājuma problēmas. Bibliotekārs - informācijas speciālists. Lasītājiem adresētais bibliogrāfiskais uzzināšanas aparāts. Lasītāju bibliogrāfiskā sagatavotība (bibliogrāfiskā kultūra) - prasme patstāvīgi sekot jauniznākušajai literatūrai, veikt retrospektīvo meklēšanu, orientēties bibliogrāfiskās informācijas avotos (arī ārpus bibliotēkas). Informācija un sabiedrība. Informacionālais serviss modernās bibliotēkās.

Nodarbābai iekārtosim dažādu tipu un veidu bibliogrāfisko līdzekļu izstādi, raksturosim to īpašības un izmantošanas mērķus. Līdztekus mūsdienīgu bibliogrāfiskajiem izdevumiem, aplūkosim arī Jēņa Mišņa "Latviešu rakstniecības rādītāju" (R., 1924-1937) un Benjamiņa Jēgera "Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfiju" (1968-1988). Uzdosim skolēniem praktiskus uzdevumus dažādu tipu un veidu bibliogrāfisko līdzekļu izmantošanā, lai pārliecinātu viņus par to lietderību literatūras izvēlē, lasītāju informacionālajā apkalpošanā.

Īpaši pievērsīsimies skolēnu informacionālās apkalpošanas jautājumu izskaidrošanai, palīdzēsim viņiem apgūt racionālāko metodi, kā sameklēt, izvērtēt, apgūt un izmantot informāciju. Pārrunāsim, kā sekot literatūras jaunumiem, izmantot radio, televīzijas, preses, grāmatirdzniecības, Latvijas Bibliogrāfijas institūta u.c. informatīvos līdzekļus un materiālus. Plašāk aplūkosim Latvijas Bibliogrāfijas institūta izdevumus "Latvijas preses hronika" un "Latvijas jaunākās grāmatas".

Bibliogrāfiskais saraksts

Terapijānās ar bibliotēku

Bibliotēka // Latv. pad. enciklopēdija.-
R., 1982. - 2.sēj. - 9. - 12.lpp.

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Для чего читаль-
ный зал // Валькова В.Г., Спаль А.Н. Книжкин
дом. - М., 1990. - С. 8-9.

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Как пользоваться
абонементом // Валькова В.Г. Спаль А.Н. Книж-
кин дом. - М., 1990. - С. 7.

Первое посещение летской библиотеки //
Библиотечно-библиографические знания-школьни-
кам. - М., 1989. - С. 18-20.

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Ты пришел в биб-
лиотеку // Валькова В.Г. Спаль А.Н. Книжкин дом. -
М., 1990. - С. 4-5.

Terapijānās ar grāmatu

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Больница для
книг // Валькова В.Г., Спаль А.Н. Книжкин дом. -
М., 1990. - С. 76-77.

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Что есть в библиотеке // Валькова В.Г., Спаль А.Н. Книжкин дом. - М., 1990. - С. 10-20.

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Как обращаться с книгой // Валькова В.Г., Спаль А.Н. Книжкин дом. М., 1990. - С. 26-27.

Правила обращения с книгой // Библиотечно-библиографические знания - школьникам. - М., 1989. - С. 20 - 22.

Grāmatas struktūra

Latviešu bērnu grāmatu grafika: Reprod. albums. - R.: Liesma, 1988. - 167 lpp.: il.

Fantāzijas atbrīvotāju darbs bibliotēkā // Grāmatu bērniem. - R., 1991. - 4.-26.lpp.

Grāmata - ilustrācija - ilustrators // Grāmatu bērniem. - R., 1974. - 15.-24.lpp.

Piloznis J. Kā rodas ilustrācija? // Divpadsmit mēneši, 1973. - R., 1972. - 102.lpp.

Книговедение: Энцикл. слов. - М.: Сов. энцикл. 1982. - 664 с.: ил.

Гудожники детской книги о себе и своем искусстве: Статьи, рассказы, заметки, выступления. - М.: Книга, 1987. - 320 с.: ил.

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Как построена книга // Валькова В.Г., Спаль А.Н. Книжкин дом. - М., 1990. - С. 36-37.

Структура книги // Библиотечно-библиографические знания школьникам. - М., 1989. - С. 23-230-33; 53-54; 97-104.

Kā bibliotēkā izvēlēties grāmatas

Alfabētiskā kataloga organizācija masu bibliotēkās / Latv. VB. - R.: Latv. VB, 1989. - 30 lpp.

Bibliotēkārēs un bibliogrāfiskās zinātnes lēnien./V.Lača LPSR VB. - R.: V.Lača LPSR VB, 1994 lpp.

Bibliogrāfisko līdzekļu tipi // Bērnu un audžu bibliogrāfisko līdzekļu izstrādāšanas metode. - R., 1991. - 8.-20.lpp.

Bibliogrāfiskais uzzinājums par bērnu bibliotēku bibliogrāfiskais darbs. - R., 1991. - 1 lpp.

Novadpētniecības fonda uzzīņu aparāts //
Novadpētniecības darbs bibliotēkās. - R., 1990. -
21.-39.lpp.

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Золотой ключик//
Валькова В.Г., Спаль А.Н. Книжкин дом. - М.,
1990. - С. 32-35.

Leikraksti un žurnāli

Валькова В.Г., Спаль А.Н. Вести со всей
планеты // Валькова В.Г., Спаль А.Н. Книжкин дом., -
М., 1990. - С. 22.

Газеты и журналы для детей // Библиотечно-
библиографическое знания - школьникам. - М., 1989. -
С. 27-30.

Гецов Г. Периодика // Гецов Г. Как читать
книги, журналы, газеты. - М., 1989. - С. 18-57.

Popularzinātniskā literatūra

Pirms eja tālāk: Materiāli pārrunām par
mākslas literatūru ~~un~~ vidējo un vecāko klašu sko-
lēniem / Latv. VB - R.: Latv. VB, 1990. - 64.lpp.

Avoti: Materiāli pārrunām par latviešu li-
teratūras vēsturi ar 7. - 9.kl. skolēniem // Grāma-

tu - bērniem. - R., 1991. - 27.-37.lpp.

Разгон Л.Э. Живой голос науки: [О научно-познавательной лит.]. - М.: Дет. лит. 1975. - 271 с

Научно-познавательная литература для младших школьников // Библистечно-библиографические знания - школьникам. - М., 1989. - С. 36-37.

Uzziņu literatūra

Enciklopēdiskā vārdnīca: 2 sēj. - R.: Latv. encikl. red., 1991. -

Ģimenes enciklopēdija: 3 sēj. - R.: Galv. encikl. red., 1987. - 1992. - 1.-3.sēj.

Kino: Kinoskatītāja rokasgr. - R.: Galv. encikl. red., 1980. - 616 lpp.:il.

Latviešu - angļu vārdnīca: 7000 vārdi. 2.izd. R.: Liema, 1966. - 430 lpp.

Latviešu konversācij vārdnīca / Galv. red. A.Švābe. - R.: A.Gulbis, 1927.-1940. - 1.-21.sēj.

Latviešu literārās valodas vārdnīca: 8 sēj. R.: Zinātne, 1972. - 1.-7.sēj.

Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīca. - Avots, 1981. - 358 lpp.

Latviešu valodas sinonīmu vārdnīca: 2.papild.
ed. - R.: Liesma, 1972. - 672 lpp.

Latvijas PSR mazā enciklopēdija: 3.sēj. -
R.: Liesma, 1965. - 1970. - 1.-3.sēj.

Latvju enciklopēdija: 4 sēj. / Red. A.Švābe.
Stokholma: "Rīsi zvaigznes, 1950.-1956. - 1.-4.sēj.

Pasaules zemes un tautas: Geogr. vārdnīca. - R.
Stokholma, 1978. - 799 lpp.:il.

Planēta: Encikl. - R.: Galv. encikl. red., 1985.
95 lpp.:il.

Populārā medicīnas enciklopēdija. - R.: Galv.
encikl. red., 1985. - 656 lpp.:il.

Rīga: Miniencikl.: R.: Latv. encikl. red.,
1990. - 174 lpp.:il.

Scarry R. Jautrā grāmata.: Lasāmgrāmata un
angliski-latviska vārdn. attēlos. - Stokholma :
L. Svase, 1974. - 127 lpp.:il.

Spridītis dodas pasaulē: Ceļvedis pasaules
ģeogrāfijā. Encikl. bērniem. - R.: Latv. encikl.
red., 1991. - 95 lpp.:il., kart.

Svešvārdu vārdnīca. - Izlab. un papild. 2.
ed. - R.: "Liesma", 1978.-771 lpp.

Детская энциклопедия: Для сред. и ст. возраста. - В 12 Т. - М.: Педагогика, 1971-1977. - Т. 1-12.

Книговедение: Энцикл. словарь. - М.: Сов. энцикл. 1982. - 664 с.:ил.

Сергеев В.Н. Словари - наши друзья и помощники: Кн. для внеклас. чтения У-УІІ кл. + М.: Просвещение, 1984. - 143 с.

Что такое? Кто такой?: Энцикл. в 3 т. для мл. школ. возраста. - М.: Педагогика, 1975. - Т.1-3.

Энциклопедический словарь юного астронома. - М.: Педагогика, 1980. - 320 с.: ил.

Энциклопедический словарь юного географа-краеведа. - М.: Педагогика, 1981. - 384 с.: ил.

Энциклопедический словарь юного спортсмена. - М.: Педагогика, 1980. - 512 с.:ил.

Par bērnu un jaunatnes literatūru (daļlīteratūra)

Arīnis A. Grāmata un latviešu sabiedrība līdz 19. gadsimta vidum. - R.: Liesma, 1991. - 233 lpp.: il.

Arīnis A. Latviešu grāmatniecība: No pirmāku-
mēm līdz 19. gadsimta beigām. - R.: Liesma, 1977. -

351 lpp.:il.

Dailīliteratūra latviešu grāmatniecībā: Bibliotēku zinātnes aspekti. - R.: Avots, 1991. - 163 lpp.

Karulis K. Latviešu grāmata gadsimtu gaitā. - R.: Liesma, 1967. - 236 lpp.:il.

Zanoviers O. Tipogrāfs Mollīns un viņa laiks: Rindas Rindā iespējamās gram., 1588-1625. - R.: Zinātne, 1988. - 173 lpp.:il.

Ancītis V. Divos gadsimtos: Rindas bērnu literatūras vēsturei // Varavīksne. - R., 1970. - 7.-26.lpp.

Ancītis V. Trijos gadu desmitos (1940-1960) // Varavīksne. - R., 1970. - 147.-156.lpp.

Auseklis U. Un tomēr-cerību gadi // Padoms. - R., 1988. - 8.-26.lpp.

Grāmatu sērijas bērniem un jaunatnei (1876-1940) // Grāmatu bērniem. - R., 1991. - 38.-52.lpp.

Haučmanis A. Bērniības grāmata un komikss // Padoms. - R., 1988. - 41.-50.lpp.

Poruks J. Par bērnu literatūru // Padoms. - R., 1988. - 199.-202.lpp.

Zeile P. Estētika un bērnu literatūra // Sudrabotais vārds. - R., 1977. - 9.-31.lpp.

Lasīšanas kultūra

Bērsons I. Bagātība pati neatnāk: Pārrunas par lit. lasīšanu - R.: Liesma, 1966. - 67 lpp.: il.

Dinza J. Racionālās garīgā darba metodes. - R.: LVI, 1964. - 199 lpp.: il. - (Popul. zin. b-ka)

Rudzītis G. Kā strādāt ar grāmatu: (Palīgmatēriāls lektoriem un metod. norād. tiem, kas strādā un mācās). - R.: LPSR Zinību b-ba, 1978. - 23 lpp.

Daiļdarbu analīze bibliotēkā: Konsultācija Grāmatu-bērniem. - R., 1988. - 5.-22.lpp.

Dambrāne L. Daiļdarbu uztvere jaunākā un vidējā skolas vecumā // Sudrabotais vārds. - R., 1966. - 20.-53.lpp.

Fantāzijas atbrīvotāju darbs bibliotēkā // Grāmatu-bērniem... - R., 1991. - 4.-26.lpp.

Jansons F. Mazais lasītājs un viņa interese par grāmatu // Padoms. - R., 1988. - 209.-220.lpp.

Rodari Dž. Fantāzijas gramatika // Padoms. - R., 1988. - 222.-245.lpp.

Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психол. очерки. - 2-е изд. - М.: Просвещение, 1967. - 93 с.:ил.

Гецов Г. Как читать книги, журналы, газеты. - М.: "Знание", 1989. - 144 с.

Гецов Г. Работа с книгой: рациональные приемы. - 2-е изд., доп. - М.: Книга, 1984. - 100 с.:ил

Кузнецов О.А., Хромов Л.Н. Техника быстрого чтения. - М.: Книга, 1977. - 192 с.

Линкова Л.Я. Час книги. - М.: Книга, 1988. - 126 с.:ил.

Николаева Л.А. Учись быть читателем! Старшекласснику о культуре работы с науч. и науч. попул. кн. - 2-е изд., изм. и доп. - М.: Просвещение, 1982. - 192 с.:ил.

Рожина Л.Н. Твой путь к книге. - Минск: народная освіта, 1980. - 174 с.

Сергеев В.Н. Сло арингши пружья и поможники: Кн. для внеклас. чтения У-У11 кл. - М.: Просвещение, 1984. - 143 с.

Человек читающий = Homo legens:

[Писатели XX в. о роли книги в жизни человека и общества]. Сборник. - М.: Прогресс, 1983. - 454 с.:ил.

Полозова Т.Д. Едучество мысли, чувства, действия // Вопросы воспитания читателя. - М., 1977. - С. 9-25.

Skolēna mājas bibliotēka

Freivalds O. Ģimēni bibliotēku iekārtošana. - R.: "Zemnieku Doma", 1930. - 9 lpp.:il.

Губецкая М.И. Твоя домашняя библиотека: Советы учащихся 4-6 кл. - М.: Книга, 1973. - 48 с.

Что нужно знать каждому о домашней библиотеке. - 2-е изд. - М.: Книга, 1978. - 64 с.

Рожина Л.Н. Твоя домашняя библиотека // Рожина Л.Н. Второй путь к книге - Минск, 1980. - С. 84-91.

Bibliotēku vēsture

Bibliotēkas Pedonju Latvijā: Albums /
V.Lāča LPSR VB. - R.: Avots, 1981. - 35 lpp.

Rancēns P. Jānis Misiņš un viņa biblio-
tēka: Kops rāfija. - R.: LVI, 1963. - 332 lpp.:
il.

Глухов А.Г. Из глубины веков: Очерки о
древн. б-ках мира. - М.: Книга, 1971. - 110с.:
ил.

Сегал Е.А. Здесь живут книги: Худож.-до-
кум. очерк. - М.: Дет. лит., 1974. - 191 с.: ил.

Домбровский К. Вся память мира: Об Алек-
сандрийской б-ке // Библиотекарь. - 1982. - № 2.
С. 60-63.

Bibliogrāfija. Lasītāju bibliogrāfiskā
apkalpošana bibliotēkās

Bērnu bibliotēku bibliogrāfiskais darbs:
Metod. norād / V.Lāča LPSR VB. - R.: V.Lāča LPSR
VB, 1981. - 51 lpp.

Bibliotekārie un bibliogrāfiskie termini:
[Astotais ieteicamo terminu saraksts] / V.Lāča

LR VJ. - R.: V.Lāča LR VJ, 1978. - 27 lpp.

Vai tu proti izmantot bibliogrāfiskos līdzekļus?: Atgārne VI-VIII kl. skolēniem / V.Lāča LR VJ. - R.: V.Lāča LR VJ, 1978. - 9 lpp.

Bibliogrāfiskais darbs bibliotēkā // Bibliogrāfija: Vāspāriņgais kurss. - R., 1989. - 71.-366.lpp.

Bibliogrāfisko līdzekļu tipi // Bērnu un jauniešu bibliogrāfisko līdzekļu veidošanas metodika. - R., 1991. - 8.-20.lpp.

Библиография литературы для детей: Учебник. - М.: Книга, 1984. - 256 с.

Моргенштерн И.Г., Уткин Б.Т. Занимательная библиография. - М.: Книга, 1978. - 142 с.

Saturs

Ievads	3
Bibliotekāro un bibliogrāfisko stundu temati	7
Iepazīšanās ar bibliotēku	9
Iepazīšanās ar grāmatu	11
Grāmatas struktūra	12
Bērnu grāmatu ilustrācijas	
Kā bibliotēkā izvēlēties grāmatu	18
Laikraksti un žurnāli	23
Populārzinātniskā literatūra	27
Uzziņu literatūra	29
Bērnu un jaunatnes literatūra (daļlīteratūra)	34
Lasīšanas kultūra	37
Skolēna mājas bibliotēka	42
Bibliotēku vēsture	43
Bibliogrāfija. Lasītāju bibliogrāfiskā apkalpošana	
bibliotēkās	45
Bibliogrāfiskais saraksts	48

BIBLIOTĒKMĀCĪBA I - IX KLAŠU SKOLĒNIEM

Ieteikumi bibliotekārajām stundām

Sastādītāja Ilga Rasīma

Redaktore V. Putene

Korektore M. Zītare

Māksliniece A. Aūdžāne

Parakstīts iespiešanai

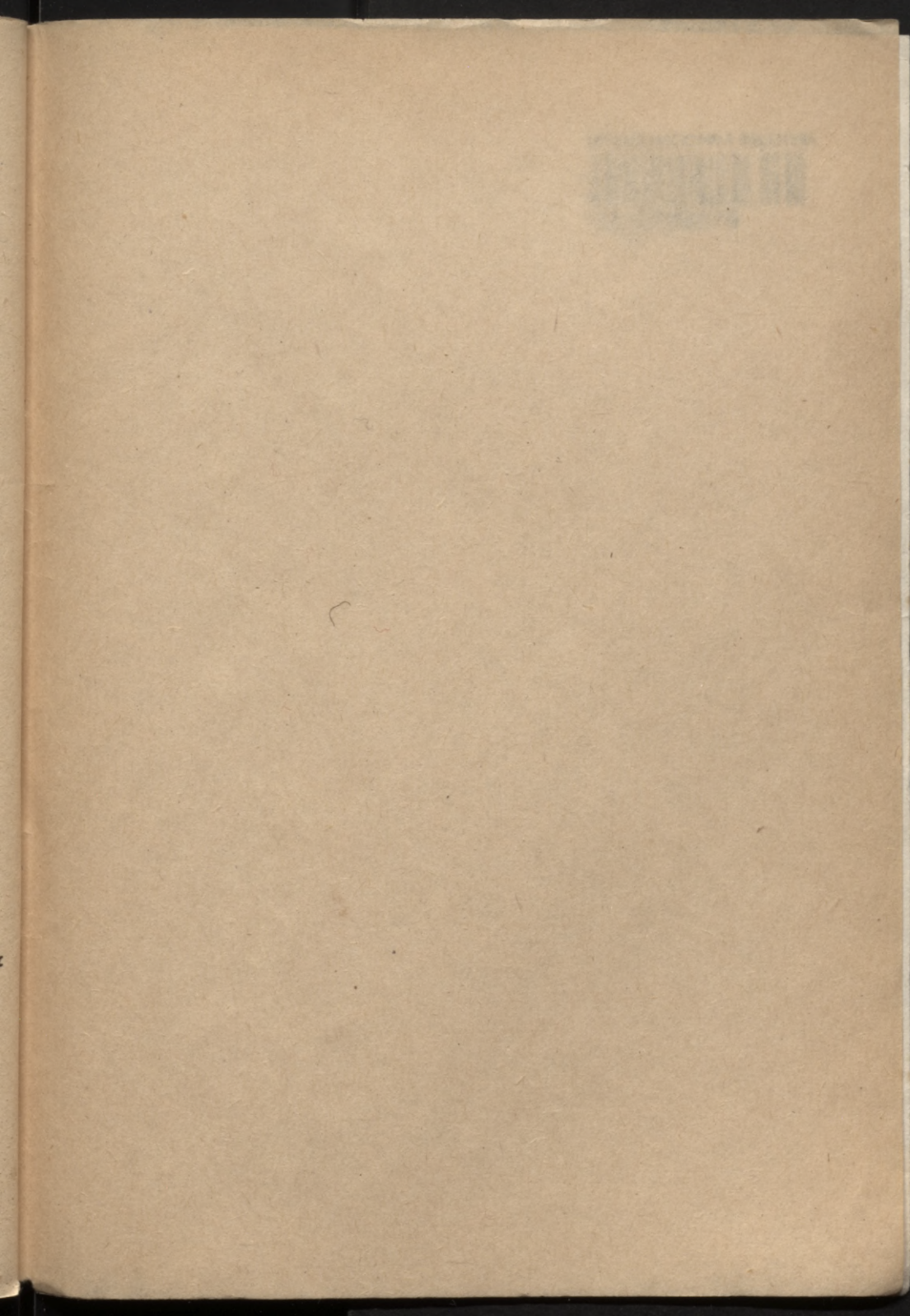
Tipogr. papīrs, formāts 60 x 84/16 3,8 fiz. iespiedl.,
3,5 uzsk. iespiedl., 1,87 izdevn. 1. Metiens 1100. Pasūt. Nr. 107

Cena 5 rbļ.

Latvijas Nacionālā bibliotēka, 226011, Rīgā, K.Barona
ielā 14.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas rotaprints, 226011, Rīgā,

tel. 227507.

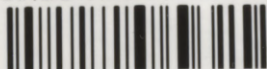

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911
1912
1913
1914

1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306088879

Kontrollkopplars

93-3
L 66